

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

KİTABIYAT

BOOK REVIEW

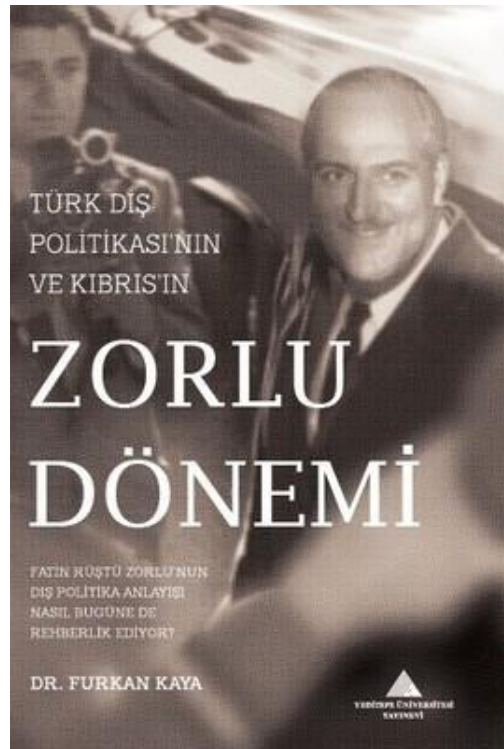
**Furkan Kaya, Türk Dış Politikası'nın ve Kıbrıs'ın "Zorlu" Dönemi,
Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, 2018, 259 Sayfa, ISBN: 9789753070850**

Şeyma ÇATAK DALDAL*

Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Kastamonu, Türkiye.

Geliş Tarihi/Received Date: 23.02.2021

Kabul Tarihi/Accepted Date: 25.02.2021

Please cite this paper as follows/Atf için:

Çatak Daldal, Ş. (2021). Kitabiyat: Furkan Kaya, Türk Dış Politikası'nın ve Kıbrıs'ın "Zorlu" Dönemi, Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, 2018, 259 Sayfa, ISBN: 9789753070850. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1): 93-95.

* Sorumlu yazar/Corresponding author
E-mail: seymacatak@gmail.com

Kıbrıs sorunu Türk dış politikasının önemli konularından biridir ve akademik çalışmalarda da önemini korumaktadır. Kıbrıs sorununu değerlendirebilmek için öncelikle 1950-1960 arası dönemin analiz edilmesi gerekmektedir. Kıbrıs sorunu, 1957 yılında dışişleri bakanı olan Fatin Rüştü Zorlu'nun dış politika görüşünden bağımsız olarak ele alınamaz.

Furkan Kaya tarafından 2017 yılında Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümü doktora programında *The Impact of Fatin Rüştü Zorlu on Turkish Foreign Policy and Cyprus Issue Between 1955-1960* başlığıyla hazırlanan tez, Türkçe'ye çevrilip kitap olarak basılarak literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. *Türk Dış Politikasının ve Kıbrıs'ın "Zorlu" Dönemi* başlığıyla basılan kitap, Fatin Rüştü Zorlu'nun dışişleri bakanı olmasından sonra, 1955-1960 yılları arasında Demokrat Parti'nin dış politikasını ve Kıbrıs sorununa yaklaşımını incelemektedir. Doktora tezinden farklı olarak kitapta EOKA konusu kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Kitap, Demokrat Parti'nin dış politikasını kısıtlı bir şekilde ele almayı, Fatin Rüştü Zorlu'nun Kıbrıs sorununu diplomatik yollarla çözüme kavuşturma gayretine de bir değerlendirme sunmaktadır. Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini Yeditepe Üniversitesi'nde gerçekleştiren yazar Furkan Kaya, doktor öğretim üyesi olarak adı geçen üniversitenin Tarih Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Kitap, Zorlu'nun Türk dış politikasındaki rolü ve Kıbrıs meselesindeki önemi şeklinde iki ayrı çalışmaya ayrılarak incelenebilir. Kitabın ilk çalışmasında, *Fatin Rüştü'nün "Zorlu" Mücadelesi* başlıklı bölümün ardından, Bağdat Paktı, Bandung Konferansı, Ortak Pazar, Süveyş Krizi, Eisenhower Doktrini, 1958 Irak Darbesi konuları Zorlu'nun dış politika anlayışı üzerinden ele alınmıştır.

Kitabın *Kıbrıs ve Zorlu* başlığıyla başlayan ikinci inceleme alanında Kıbrıs'ın jeopolitik önemi anlatılmıştır. Londra Konferansı ve 6-7 Eylül Olaylarına ilişkin ayrıntılı bilgiler verilen bölümde Zorlu'nun Londra Konferansı'ndaki çabaları izah edilmiştir. Londra ve Zürih Anlaşmaları sonucunda kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'ne Amerika'nın tepkisinden bahsedilerek dönemin dinamikleri etkin bir şekilde anlatılmıştır. Kitabın sonunda 27 Mayıs 1960 darbesi ve darbenin Kıbrıs'a etkileri ele alınmıştır. Zorlu'nun, Türk dış politikasındaki öneminden ve başarılarından bahsedilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Kitap bir bütün olarak ele alındığında, Fatin Rüştü Zorlu'nun Türk dış politikasına katkıları, Kıbrıs meselesindeki çabaları ve yazarın ifade ettiği şekilde Zorlu'nun "çok yönlü dış politika anlayışı" üzerine yapılan bir çalışmadır. Bu bakımdan, içindekiler kısmının konuyu bir bütün olarak ele aldığını söyleyebiliriz. Kitap, alana sunmayı iddia ettiği argümanı başarılı bir şekilde sunmuştur. Eser, tarihsel bağlamda, dönemi başarılı ile anlatmış ve kapsamlı kaynaklarla zenginleştirilmiştir. Kitabın kaynakçasında, dönemin yerel ve yabancı gazete başlıkları ve köşe yazıları, Türkçe ve İngilizce basılan alandaki önemli kaynakları, arşiv belgeleri, meclis tutanakları, dönemin beyanatları, Kıbrıs meselesi ve Fatin Rüştü Zorlu ile yakından ilgili kişilerle yapılan röportajlar görülmektedir. Kitabın sonunda yer alan albümde yazarın, Kıbrıs *politikasında* önemli bir yer edinmiş kişilerle olan fotoğrafları yazarın birincil kaynaklara ulaşma gayretini göstermektedir. Belirtmek gerekir ki kitapta ara ara yer verilen, döneme ve dönemin önemli şahıslarına ait fotoğraflar ve gazete kupürleri eseri akıcı ve ilginç kılmaktadır.

Kitabın başında içindekilere; kitabın sonunda kaynakçaya ve dizine yer verilmesi okuyucu açısından çalışmanın incelenmesini kolaylaştırmaktadır. Kitapta, kısaltmalar başlığının olmaması çalışmanın eksik hususu olarak kabul edilebilir.

Yazarın Kıbrıs sorununu, *enosis*, *megali idea*, *taksim*, *EOKA*, *Türk Mukavemet Teşkilatı* kavramları üzerinden açıklaması konunun daha açık şekilde anlaşılmasını sağlamıştır. Nitekim çalışmada, *EOKA* bölümü ile *enosis* propagandası kapsamlı biçimde izah edilmiştir. Kitap siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi ve tarih bölümleri üzerine akademik çalışmalar yapan ya da 1950-1960 arası döneme ilgi duyan ve bilgi edinmek isteyen alan dışı kişilere hitap etmektedir. Kitabın yalın bir dille yazılması nedeniyle eser, alan dışı kişiler tarafından rahatlıkla okunup anlaşılabilir.

Yazara göre Kıbrıs sorununun ortaya çıkmasında başlıca iki neden vardır. Bunlardan birincisi İngiltere'nin, Kıbrıs'a ekonomik bakımdan yatırım yapmaması ve Ada'yı bir askeri üs olarak görmesi; ikincisi ise İngiltere'nin Kıbrıs'ı sömürge toprağı olarak görmesidir. 1954 yılında İngiltere'nin Süveyş Kanalı'ndan çekilmeye karar vermesi ve Süveyş Kanalı'ndaki üslerini Kıbrıs'a taşıması Yunanistan'da memnuniyetsizlik ile karşılanmıştır. Kitapta Londra Konferansı, Kıbrıs sorunu için bir dönüm noktası olarak ele alınmıştır. Yazarın aktardığı bilgiye göre, *Londra Konferansı birbirlerine ittifak bağları ile kenetli üç ülkenin Kıbrıs üzerindeki görüş ayrılıklarını nasıl düzeltebileceklerinin araştırılması için düzenlenmiştir*.¹ Londra Konferansı boyunca Zorlu, Kıbrıs'a ilişkin görüşlerini jeopolitik değerlendirmelere dayandırmış, Kıbrıs'ta statükonun korunması gerektiği, statükonun korunmaması durumunda Kıbrıs'ın Türkiye'ye verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yazar, *Fatin Rüştü Zorlu'nun Londra Konferansı'nda kazandığı diplomatik başarının 6-7 Eylül olaylarının gölgesinde kaldığını*² vurgulamıştır.

Kitapta aktarılan bilgiye göre; Fatin Rüştü Zorlu'nun gözünde ABD, Türk dış politikası için domino taşı olmakla birlikte, Sovyetler Birliği ile de ilişkilerinin geliştirilmesi gerekmiştir. Nitekim 1959 yılında sonuna doğru Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında yakınlaşmalar başlamıştır.

Kitaba ilişkin olumsuz eleştiri olarak yazarın, Fatin Rüştü Zorlu'ya karşı objektif görüşten uzaklaşarak Zorlu'yu daimi olarak kahramanlaştırması ileri sürülebilir. Yazarın kitabın her bölümünde Zorlu'ya övgüler dizmesi kitabı objektif bir akademik çalışma olmaktan çıkarmıştır. Kitabın başında, Fatin Rüştü Zorlu'nun dışişleri bakanı olmasından önce Demokrat Parti'nin Kıbrıs'a bakışı sunulması döneme dair önemli ayrıntılar vermesi ve kitapta, Kıbrıs sorununa dair İngiltere ve Yunanistan'ın kapsamlı görüşlerinin sunulması eserin güçlü yönü olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, alandaki diğer kitaplarla karşılaştırıldığında Kıbrıs meselesinin dönemin dışişleri bakanının politika görüşleri üzerinden değerlendirilmesi, kitabın literatüre bir katkısı olarak kabul edilebilir.

¹ s. 137.

² s. 149.